

La vertical del poder de Putin

JOSEP BORRELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 4.12.07

La mòmia de Lenin continua exposada a la plaça Roja, però, si ara es despertés, la sorpresa que tindria seria majúscula al veure el desplegament de luxe consumista occidental que avui contenen els vells magatzems de l'Estat que té al davant. Però no hi havia lloc per a sorpreses en les eleccions legislatives russes. El resultat ha estat l'esperat. Un partit dominant, Rússia Unida, amb més del 60% dels vots, dos partits, Rússia Justa i l'ultra nacionalista Partit Liberal, de lleial oposició, nascuts o controlats a l'ombra del Kremlin, i una oposició real limitada a un debilitat Partit Comunista.

Els partits que podrien considerar-se homologables als occidentals queden fora de la Duma, com els va passar el 2003 per no haver superat el llindar mínim, que s'havia apujat, per si de cas, del 5% al 7%. La reforma electoral prohibeix als independents presentar-se a les eleccions i estableix condicions molt exigents per formar partits polítics, de manera que Kaspàrov, detingut durant la campanya electoral, i la seva coalició Una Altra Rússia no van poder ser candidats.

EN REALITAT aquestes eleccions eren més un plebiscit sobre Putin i la manera de fer perenne el seu poder quan deixi la Presidència el març vinent. Les condicions en què s'han desenvolupat, amb una presència de Rússia Unida dominant i amb mitjans financers i administratius molt superiors als dels altres partits, són un reflex de la restauració de l'autoritat de l'Estat, denominada "vertical del poder", empresa per Putin sota els conceptes ideològics de "democràcia sobirana" i "dictadura de la

lleï" que recorden, si més no, el centralisme democràtic. Un procés que es basa en un fort control de la societat civil i dels mitjans de comunicació, en la reducció de l'autonomia regional i l'enfortiment de l'autoritat presidencial a expenses d'un sistema democràtic equilibrat.

Hi ha en realitat moltes coses en aquestes eleccions poc homologables amb els nostres sistemes polítics occidentals. Per començar, que el president de la República sigui candidat a diputat, liderant Rússia Unida, amb un programa que es denomina pla Putin, i la seva victòria es presenta com la victòria de Rússia enfront d'una oposició desqualificada per representar interessos estrangers. El control de la televisió pública o la negativa sistemàtica de Rússia Unida a participar en debats. El fet que sigui candidat l'agent del KGB sospitós d'haver assassinat amb poloni a Londres l'opositor Litvinenko. Canviar el Govern i nomenar nou primer ministre després d'haver convocat eleccions. La impossibilitat de votar per correu juntament amb un sistema que permet votar en qualsevol col·legi electoral i que planteja moltes crítiques per les possibilitats que ofereix de condicionar el vot. Les lloances públiques a Putin per part del president de la Comissió Electoral, o les declaracions del mateix president de la Duma sobre el reduït paper que a aquesta li correspon, convertida en Cambra de registre de les decisions governamentals.

Les condicions a l'Oficina de Democràcia i Drets Humans (ODIHR) de l'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE) per actuar com a observador electoral no van ser acceptades per aquesta per considerar que no li permetien exercir adequadament la seva funció. No tindrem, doncs, el testimoni d'aquest òrgan especialitzat per jutjar amb objectivitat aquestes eleccions, més enllà de l'ambient que es pot percebre, del que ha passat amb Kaspàrov i de les denúncies de

l'oposició. Sí que han actuat com a observadors els parlamentaris del Consell d'Europa i de l'OSCE, però la seva presència sobre el terreny es limita a les 48 hores anteriors a la votació, mentre que les missions de l'ODIHR cobreixen el territori amb centenars d'experts durant tota la campanya electoral.

La negativa russa a acceptar observadors de l'ODIHR forma part de l'actitud de Putin de "no deixar-se dictar les condicions per Occident", com va fer amb la guerra de Txetxènia, una de les bases de la seva innegable popularitat. Encara que el seu estil autoritari hagi debilitat els fràgils fonaments de la seva jove democràcia, els russos valoren la reconstrucció de l'autoritat de l'Estat, el control de l'economia i el retorn com a gran potència a l'escena internacional.

Res d'això hauria estat possible sense l'escalada dels preus del petroli i del gas i l'explotació de les seves grans reserves. Però els anys amargs de l'eltsin, el caos econòmic dels anys 90 amb un PIB que es dividia per dos, els enormes patiments d'una població que s'enfonsava en la misèria mentre que una minoria d'oligarques s'enriquia a l'empara de les privatitzacions, un imperi desmembrat, la corrupció i el crim organitzat apoderant-se d'un país amenaçat d'implosió per la centrifugació del poder entre les seves entitats regionals, avalen un retorn a una autoritat forta en un país on la gairebé esclavitud feudal mantinguda fins al 1861, el tsarisme, 70 anys de comunisme i 10 d'ultraliberalisme salvatge no han desenvolupat els valors democràtics.

AGRADI O NO agradi, l'auster i sobri agent del KGB que es va quedar a l'atur el 1990 sintetitza i reflecteix la voluntat de revenja de la humiliació històrica que va significar per als russos el final de l'URSS. Una cosa que

Putin defineix sense embuts com "la catàstrofe més gran de Rússia del segle XX".

Certament, la transició brutal de l'economia planificada a una de mercat va ser un gran fracàs que ha generat enormes desigualtats. Rússia té grans debilitats, demogràfiques, industrials i de salut, amb una esperança de vida masculina que no arriba als 60 anys. Però, recolzada en la seva riquesa energètica, a poc a poc s'aixeca. És segur que Putin no deixarà la "vertical del poder" al març. Encara que ningú sap a Moscou com ho farà per quedar- s'hi mentre se'n va.

*President de la Comissió de Desenvolupament del Parlament Europeu.